

Spis treści

Wstęp	9

Rozdział 1 **Uwarunkowania międzynarodowych stosunków kulturalnych** (Radosław Zenderowski)

1.1. Uwarunkowania bezpośrednie międzynarodowych stosunków kulturalnych	14
1.1.1. Główni wytwórcy informacji i wolność mediów	14
1.1.2. Stopień alfabetyzacji i zróżnicowany dostęp do kultury	17
1.1.3. Języki współczesnego świata i ich znaczenie	20
1.1.4. Państwo i etniczność	24
1.1.5. Świat cywilizacji i świat religii	27
1.2. Uwarunkowania pośrednie międzynarodowych stosunków kulturalnych	34
1.2.1. Światowe bieguny biedy i bogactwa	34
1.2.2. Wskaźnik rozwoju społecznego	36
1.2.3. Reżimy polityczne świata	37
1.2.4. Konflikty zbrojne na świecie	39
1.2.5. Współczesne migracje	48
1.2.6. Współczesna turystyka masowa	54

Rozdział 2 **Czym jest kultura? Kultura a cywilizacja. Spór o definicje podstawowych pojęć** (Radosław Zenderowski)

2.1. Źródłosłów terminu „kultura”	61
2.2. Znaczenia terminu „kultura” na przestrzeni wieków: dwie tradycje	62
2.3. Sposoby definiowania kultury we współczesnych naukach humanistycznych i społecznych	66
2.4. Tożsamość narodowa jako fakt kulturowy	77
2.5. Kultura a cywilizacja: zakres pojęć	95
2.6. Pojęcie cywilizacji według Samuela P. Huntingtona	96
2.7. Pożytki z różnorodności kulturowej według Ulfa Hannerza	104

Rozdział 3 **Kultura a stosunki międzynarodowe. Rodzaje relacji i powiązań** (*Radosław Zenderowski*)

3.1. Dyskurs o przemianach kulturowych we współczesnym świecie	108
3.1.1. Teoria „końca historii” Francisa Fukuyamy	109
3.1.2. Teoria „zderzenia cywilizacji” Samuela P. Huntingtona	112
3.1.3. Teoria „dialektyki cywilizacji”: Dżihad kontra McŚwiat Benjamina R. Barbera	113
3.1.4. Teoria „trzeciej fali” Alvina i Heidi Tofflerów	118
3.1.5. Teoria „globalnych kulturowych przepływów” Arjuna Appadurajaa	120
3.1.6. Wizja świata jako „kolażu kultur” Ryszarda Kapuścińskiego	122
3.2. Kultura a polityka	128
3.2.1. Kultura jako determinanta międzynarodowych stosunków politycznych (zmienna niezależna)	129
3.2.2. Kultura jako przedmiot decyzji politycznych (zmienna zależna)	134
3.3. Kultura a gospodarka	136
3.4. Czym właściwie są międzynarodowe stosunki kulturalne?	149

Rozdział 4 **Uczestnicy i kreatorzy międzynarodowych stosunków kulturalnych** (*Radosław Zenderowski*)

4.1. Państwa i „dyplomacja kulturalna”	151
4.2. Organizacje międzynarodowe	160
4.2.1. Organizacje międzyrządowe (IGOs)	162
4.2.2. Międzynarodowe organizacje pozarządowe (INGOs)	175
4.3. Krajowe organizacje pozarządowe („trzeci sektor”)	177
4.4. Inne podmioty	179
4.4.1. Podmioty zinstytucjonalizowane	179
4.4.2. Podmioty niezinstytucjonalizowane	183

Rozdział 5 **Sposoby regulacji międzynarodowych stosunków kulturalnych** (*Krzysztof Cebul*)

5.1. Regulacje konwencjonalne i niekonwencjonalne: ogólna charakterystyka	188
5.2. Konwencje międzynarodowe dotyczące stosunków kulturalnych	189
5.2.1. Konwencje powszechne	189
5.2.2. Konwencje o zasięgu regionalnym (Rada Europy)	207
5.2.3. Przykładowe umowy bilateralne, dotyczące współpracy kulturalnej, zawarte przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej	230

Rozdział 6 **Komunikowanie międzynarodowe i komunikowanie międzykulturowe** (*Mateusz Krycki*)

6.1. Wprowadzenie do teorii	236
6.1.1. Czym jest komunikowanie? Komunikultura	236
6.1.2. Szkoła procesu a szkoła semiotyczna	238

6.1.3. Definicje komunikowania	238
6.1.4. Cechy procesu komunikowania	239
6.1.5. Funkcje komunikowania	240
6.1.6. Poziomy i etapy procesu komunikowania	241
6.1.7. Elementy procesu komunikowania	242
6.1.8. Znak	246
6.1.9. Kod	247
6.1.10. Mit	250
6.2. Teoria komunikowania międzynarodowego	251
6.2.1. Narodziny nowej dyscypliny?	252
6.2.2. Komunikowanie międzynarodowe a międzykulturowe. Definicje, dialektyzm	253
6.2.3. Ramy teoretyczne i główne perspektywy badawcze	255
6.2.4. System komunikowania międzynarodowego	262
6.2.5. Międzynarodowa komunikacja polityczna	270
6.2.6. Komunikowanie międzykulturowe	288
6.2.7. Od wędrówki do wirtualizacji – historia komunikowania poza granicami	296
6.3. Globalny przepływ i wymiana treści	300
6.3.1. Teoria międzynarodowego przepływu informacji	302
6.3.2. Globalny przepływ idei	305
6.3.3. Źródła i dynamika międzynarodowego przepływu informacji	306
6.4. Komunikowanie międzynarodowe „zapośredniczone”	325
6.4.1. Normatywne i krytyczne teorie mediów	326
6.4.2. Media polityki zagranicznej czy polityka zagraniczna mediów?	331
6.4.3. Globalizacja mediów	333
6.4.4. Dynamika światowego rynku mediów – „wielka 7”	347
6.4.5. Instrumentarium oddziaływania	358
6.5. Implikacje: zmiana kulturowa	365
6.5.1. Imperializm kulturowy	365
6.5.2. Ku różnorodności kulturowej: hybryda, glokalność i media	370

Rozdział 7 **Udział Polski w międzynarodowych stosunkach kulturalnych** *(Krzysztof Cebul)*

7.1. Pojęcie europejskości (aspekty kulturowe i polityczne)	377
7.2. Uwarunkowania polskiej polityki kulturalnej po 1989 roku	388
7.3. Organizacja zagranicznej promocji kulturalnej Polski	394
Bibliografia	401
Indeks nazwisk	417
O Autorach	423